

Бородіна О.М.,
кандидат економічних наук, доцент,
Київський університет ринкових відносин
Солодко О.О.,
аспірант,
Київський університет ринкових відносин

ПРОГНОЗУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бородіна О.М., Солодко О.О. Прогнозування інноваційної діяльності промислових підприємств. Статтю присвячено питанням теоретично-методичних та наукових засад прогнозування інноваційного розвитку на рівні промислового підприємства. Виокремлено складові прогнозування інноваційного розвитку промислового підприємства, використання та поєднання яких адаптує стратегію успішного ведення бізнесу. Запропоновано критерії вибору стратегічних альтернатив розвитку підприємств, що дають можливість побудувати ефективні сучасні моделі впровадження інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, методика прогнозування, промислове підприємство, перспективні напрями розвитку.

Бородина Е.М., Солодко А.А. Прогнозирование инновационной деятельности промышленных предприятий. Статья посвящена вопросам теоретико-методических и научных основ прогнозирования инновационного развития на уровне промышленного предприятия. Выделены составляющие прогнозирования инновационного развития промышленного предприятия, использование и сочетание которых адаптирует стратегию успешного ведения бизнеса. Предложены критерии выбора стратегических альтернатив развития предприятий, которые дают возможность построить эффективные современные модели внедрения инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, методика прогнозирования, промышленное предприятие, перспективные направления развития.

Borodina O.M., Solodko O.O. Forecasting of innovative activity of production companies. The article is devoted to the issues of theoretical, methodological and scientific principles of forecasting innovative development at production company level. The components of the forecasting of innovative development of the production company, which use and combination is adapting in successful business strategy have been distinguished. The criteria for selection of strategic alternatives for the development of enterprises, which enable to build efficient modern models for implementation of innovation activity, are proposed.

Key words: innovative activity, forecasting methodology, production company, promising development areas.

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність національної економіки визначається темпами впровадження новітніх науково-технічних розробок, рівнем розвитку наукоємного виробництва, ефективністю та динамічністю інноваційних процесів. Сьогодні у забезпеченні економічного зростання більшості держав світу науково-технологічний розвиток відіграє провідну роль.

Протягом останніх 10 років практично всі розвинуті держави здійснюють прогнозування науково-технологічного розвитку. Сьогодні більше ніж у 40 країнах виконуються комплексні державні програми прогнозно-аналітичних досліджень, результати яких не тільки використовуються для визначення пріоритетів під час розподілу бюджетних коштів, але й є орієнтиром для приватного сектору під час формування власних стратегій технологічного розвитку. Ініціатором та головним замовником прогнозування науково-технологічного розвитку переважно є держава [5, с. 34].

В Україні сьогодні відсутня ефективна система забезпечення проведення системних і регулярних прогнозно-аналітичних та стратегічних маркетингових

досліджень у сфері науково-технологічного розвитку на середньостроковий та довгостроковий період.

Аналіз інноваційної діяльності України показує нестабільність загальних процесів середовища промислових підприємств України, що виявляється у відсутності планомірного підходу до організації інновацій, а також обумовлено значною низкою факторів, що здійснюють вплив на інноваційну діяльність промислових підприємств України.

Відсутність ефективних механізмів об'єктивного визначення сильних та слабких сторін інноваційної діяльності, перспектив збереження та розвитку науково-технічного потенціалу підприємства, формування переліку пріоритетних напрямів його інноваційного розвитку з урахуванням конкурентоспроможності результатів наукових досліджень та науково-технічних розробок обумовлює актуальність вибраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, так як, зокрема, С.В. Богачев, А. Вагнер, А. Гьорітс, М.С. Капінос, А. Кар'єро, І.О. Кірнос, М. Марцеліно, К. Мозер,

І.А. Панченко, Л. Рейчлін, Л.І. Федулова, дають змогу прогнозувати соціально-економічні процеси та явища, що формують тенденції майбутнього розвитку подій. Однак майже всі вони розглядають як об'єкт прогнозування діяльність держави або підприємства на рівні операційного планування. Таким чином, сьогодні залишається маловивченим питання теоретично-методичних та наукових засад прогнозування інноваційного розвитку на рівні промислового підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз теоретично-методичних та наукових засад прогнозування інноваційного розвитку на рівні промислового підприємства.

Відповідно до визначеної мети у статті вирішувались такі завдання:

- визначення передумов інноваційного розвитку на підприємстві;
- аналіз складових інноваційного потенціалу промислового підприємства;
- виокремлення складових прогнозування інноваційного розвитку промислового підприємства;
- обґрунтування стратегічних альтернатив розвитку інноваційної діяльності;
- розкриття сутності поняття «перспективний напрям інноваційного розвитку промислового підприємства».

Виклад основного матеріалу. Досягнення економічних цілей держави пов'язане з інноваційним типом відтворення, базисом якого є безперервний і цілеспрямований процес розроблення, реалізації та комерціалізації нововведень, який виступає фактором підвищення ефективності функціонування підприємства. Світовий досвід показує, що інноваційний шлях розвитку підприємства є провідним сьогодні [2, с. 76].

Аналіз основних недоліків сучасного прогнозування інноваційного розвитку промислових підприємств [3] та виокремлення на їхній основі рекомендацій дають змогу говорити про необхідність побудови налагодженої системи прогнозування інноваційного розвитку на промислових підприємствах та обумовлює необхідність вироблення методики прогнозування перспективних напрямів інноваційного розвитку з урахуванням особливостей функціонування промислового підприємства. Методика прогнозування перспективних напрямів інноваційного розвитку має:

- спиратися на ґрунтовні дослідження, що повинні бути змістовними та конструктивними;
- здійснювати прогноз на основі кількісних даних;
- аналізувати якісні характеристики діяльності підприємства та інноваційних зрушень;
- представляти логічний взаємозв'язок формалізованих та неточних характеристик досліджуваних процесів та явищ;
- враховувати неперевірену, неповну, неточну, суперечливу інформацію щодо сучасного та перспективного розвитку подій;
- аналізувати тренди та тенденції сьогодення, явні та приховані споживацькі запити, ринкові можливості тощо.

Чинники інноваційної діяльності промислового підприємства, що мають враховуватися під час прогнозування напрямів розвитку, такі:

- інтелектуальна та технологічна спроможність використання й впровадження у виробничий процес досягнень науки і техніки;

- рівень реалізації технічних та економічних можливостей виробництва й збуту;

- зовнішньоекономічні зв'язки підприємства щодо використання науково-технічних результатів;

- використання каналів просування товарів та послуг, що потребують залучення сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій;

- формування витрат за рахунок використання ефективних ресурсозберігаючих технологій;

- реалізація спільних проектів щодо розроблення наукоємної продукції або технологій;

- володіння патентами, ноу-хау тощо.

Відповідно, передумовами інноваційного розвитку на підприємстві є нарощування й підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу, тобто інтеграція науково-технологічного потенціалу, економічного та соціально-організаційного потенціалу інноваційно-активних підприємств у рамках національної інноваційної системи (рис. 1) [1, с. 57].

Таким чином, визначення складових прогнозування інноваційного розвитку промислового підприємства дає можливість систематично їх використовувати та поєднувати із сучасними принципами поведінки суб'єктів бізнесу, що диктують постійну зміну та модернізацію світового ринку. Багатофакторність умов функціонування сучасних промислових підприємств зумовлює адаптацію складових прогнозування інноваційного процесу в стратегію успішного ведення бізнесу.

Інноваційна діяльність супроводжується постійними змінами в діяльності підприємства. За наявності в підприємства великого конкурентного ринку інноваційна діяльність повинна відбуватись постійно з послідовним завоюванням ринку, значно більшої його частки та, відповідно, збільшенням прибутку. Але підприємство повинне мати стійку стратегію інноваційного розвитку в довгостроковій перспективі, а не одноразове впровадження інноваційного продукту, яке дає отримання тимчасових значних конкурентних переваг. Таким чином, інноваційна діяльність – це процес, який характеризується пошуком ідей до конкретного результату, тобто процес самого створення інноваційного продукту та його впровадження на споживчий ринок із задоволенням потреб споживачів [4, с. 252].

Формування та поетапна реалізація усіх елементів ланцюга передбачення є передумовою створення стратегії, що є гарантом заощадження ресурсів для вирішення економічних і соціальних проблем соціального та економічного розвитку. Наука повинна досліджувати й передбачати майбутній перебіг подій, попереджати суспільство про небезпеку, розробляти альтернативні варіанти вирішення проблем та обґрунтовувати критерії вибору кращих з них [6, с. 134].

Так, можна узагальненим чином окреслити обґрунтованість прогнозування, що залежить від:

- ступеня сприйняття та розуміння явищ і процесів діяльності на мікро- та макрорівнях;

- рівня передбачуваності розвитку цих явищ і процесів;

- оцінки можливості управлінського впливу на ці процеси та явища за допомогою наявного методичного та технологічного інструментарію.

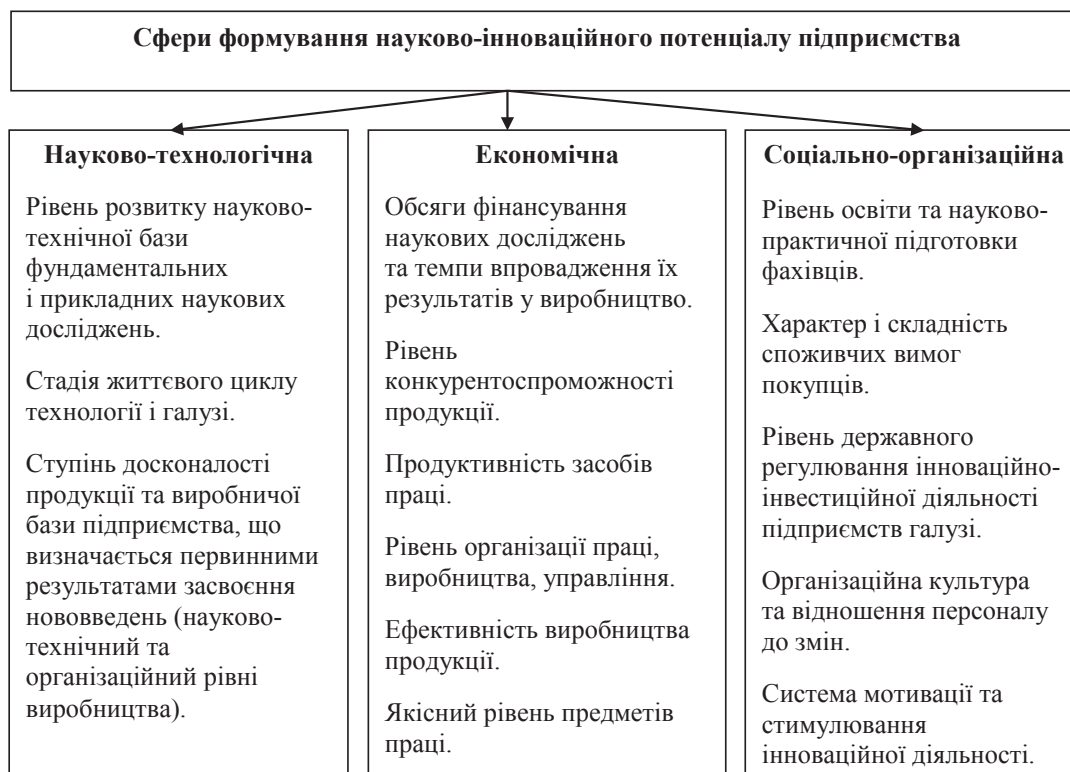

Рис. 1. Складові науково-інноваційного потенціалу підприємства за сферами формування

В сучасних умовах, коли зміни навколишнього середовища є надзвичайно швидкими та часом непередбачуваними, фактичне здійснення прогнозування є особливо складним. З урахуванням цих проблем та вивчених помилок у прогнозах можна стверджувати, що прогнозування не виконує своїх функцій. Під час вибору стратегічних альтернатив розвитку підприємств вагомою умовою успішності є вибір методів прогнозування, оскільки вони дають можливість побудувати ефективні сучасні моделі впровадження інноваційної діяльності. Тому проблеми вдосконалення методів прогнозування діяльності підприємств з метою забезпечення конкурентоспроможності та підвищення рівня інноваційності є досить актуальними.

Інноваційна діяльність промислового підприємства приречена на невдачу в разі відсутності плану її стратегічного впровадження. Побудова плану дій повинна ґрунтуватися на прогнозі перспективних напрямів розвитку, які є адекватними ситуації, що склалася.

Можна виокремити характерні риси інноваційної діяльності промислового підприємства, що є важливими під час прогнозування напрямів розвитку:

- 1) інтелектуальні та технологічні можливості використання досягнень науки та техніки;
- 2) рівень реалізації технічних та економічних можливостей організації виробництва та збуту;
- 3) вплив макро- та мікросередовища на функціонування промислового підприємства;
- 4) можливість створення та реалізації нововведень на всіх етапах виробничого циклу, а також врахування життєвого циклу підприємства та готової продукції;
- 5) врахування витрат таким чином, що дає змогу встановлювати ціни, сумісні з купівельною спроможністю споживачів;

6) можливість просування товарів та послуг на ринку за допомогою більш ефективного, ніж у конкурентів, способу;

7) наявність альтернатив розвитку збутової діяльності підприємства, що базуються також на постійній модернізації світової економічної системи.

Необхідність переходу до інноваційної моделі економічного зростання та розвитку наукоємного високотехнологічного виробництва передбачає уніфікацію вимог до вибору методу прогнозування перспективних напрямів інноваційного розвитку промислових підприємств:

- наявність якісних характеристик функціонування підприємства та його оточення;
- наявність кількісних показників оцінки інноваційних зрушень;
- врахування неперевіреної, неповної, неточної та суперечливої інформації;
- необхідність визначення прихованих потреб людства;
- необхідність врахування споживачьких запитів та можливостей;
- базування на сучасній інформації, яка рідко має статистичне підґрунтя та за якої важко простежити динаміку значень показників;
- необхідність впровадження логічного та математичного взаємозв'язку процесів та явищ, що властиві інноваційній діяльності;
- спирання на ґрунтовні дослідження, що мають бути змістовними та конструктивними;
- здійснення прогнозу на основі кількісних даних;
- аналіз якісних характеристик діяльності підприємства та інноваційних зрушень;
- існування логічного взаємозв'язку формалізованих та неточних характеристик досліджуваних процесів та явищ;

– врахування неперевіреної, неповної, неточної, суперечливої інформації щодо сучасного та перспективного розвитку подій;

– аналіз трендів та тенденцій сьогодення, явних та прихованих споживацьких запитів, ринкових можливостей тощо.

Отже, правильно вибрана методика прогнозу майбутніх змін передбачає правильне визначення стратегії, яка буде гарантом перемоги в конкурентній боротьбі, а для цього необхідно визначити перспективні тенденції науково-технологічних результатів. Перспективний напрям інноваційного розвитку ґрунтується на базисах здійснення ефективної діяльності, що обумовлює ринково-орієнтоване ведення бізнесу. Таким чином, перспективний напрям інноваційного розвитку промислового підприємства – це науково, економічно та соціально обґрунтований шлях розвитку підприємства (що покладене в основу його місії), який формується на основі виявлених в результаті аналізу актуальних однорідних процесів та явищ у сфері виробничої діяльності підприємств, що утворюють певні тенденції, а також досягається шляхом впровадження в господарську діяльність інновацій, які спричиняють поліпшення кількісних та якісних характеристик діяльності підприємства, забезпечують його конкурентоздатність та створюють умови для подальшого розвитку [5, с. 178]. Змістовно перспективний напрям інноваційного розвитку промислового підприємства:

– передбачає здійснення управлінських дій щодо підготовки, прийняття та реалізації рішень в рамках встановлення напрямку розвитку;

– є продуктом управлінської діяльності, що є науково обґрунтованим, теоретично-методично розробленим;

– формується на основі врахування сучасних інноваційних ідей, орієнтований на задоволення запитів споживачів та збільшення їхньої частки, а також передбачає врахування витрат, що передбачає реалізація інновацій;

– є орієнтацією на виробничий потенціал підприємства, а саме спрямування на внесення змін до техніко-технологічного напрямку його діяльності, адже саме вони є первинними для господарської діяльності промислового підприємства.

Висновки. Так, перспективному напрямку інноваційного розвитку промислового підприємства притаманні орієнтація на ефективне виконання стратегічного спрямування інноваційної діяльності за рахунок орієнтації на мінливі фактори середовища підприємства. Виходячи з особливостей об'єкта дослідження, запропонували визначення прогнозування перспективного напрямку інноваційного розвитку, що є процесом передбачення майбутніх шляхів розвитку підприємства та факторів, що впливають на швидкість їх досягнення, що базується на аналізі сучасних тенденцій у виробничій діяльності підприємств та визначає їх вірогідний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Гончаров В.М., Коверга С.В., Солоха Д.В., Грозний І.С. та ін. Формування стратегії управління інноваційним потенціалом промислового підприємства: монографія. Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2008. 188 с.
2. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
3. Ігнатенко О.Я. Стимулювання інноваційного розвитку промислових підприємств. URL: <http://www.masters.donntu.edu.ua/2008/fem/ignatenko/library/stl.htm>.
4. Найдюк В.С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. № 3. С. 251–263.
5. Чорна М.В., Глухова С.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія. Харків: ХДУХТ, 2012. 210 с.
6. Ярин Г. Методология и механизмы разработки инновационно-инвестиционной стратегии промышленных предприятий в системе формирования конкурентных преимуществ: дисс. ... докт. экон. наук. Екатеринбург, 2007. 316 с.